

Protokoll 9/2021

fört vid Skönhetsrådets delegerade i plan- och bygglovsärenden, naturvårdsärenden samt kulturvårdsärendens sammanträde måndagen den 22 november 2021 kl. 13:30-15:45, Bråvallasalen, Stadshuset

Övriga närvarande

Inga Varg Ordförande
Leif Bolter
Birgitta Bremer
Elisabet Jermsten
Anders Johnson
Måns Lönnroth
Helena Nilsson Lannegren
Margareta Olofsson
Martina Pereira Norrman
Laila Reppen
Henrik Nerlund Sekreterare
Monica Hector Protokollförare
Torleif Falk Adjungerad §1
Nynke De Jong Föredragande §1
Åsa Sjöstrand Föredragande §4
Martin Schröder Föredragande §4

Justerare

Datum för justering

Paragraf §§1-5

Sekreterare Monica Hector

§ 1**Yxan 4, förslag till detaljplan, 2016-14530**

Genom remiss hade stadsbyggnadskontoret begärt Skönhetsrådets yttrande över Yxan 4, förslag till detaljplan, 2016-14530. Nynke De Jong och Torleif Falk, stadsbyggnadskontoret, redogjorde för ärendet.
SR 2021/245

Beslut

Beslöt Skönhetsrådet tillstyrka förslag till detaljplan gällande hus A och B i kvarter 1 i delområde A samt kvarter 3 i delområde B i sin helhet. Skönhetsrådet avstyrkte detaljplaneförslaget avseende hus C i kvarter 1 i delområde A och kvarter 2 i delområde B i sin helhet.

Uppdrogs åt kansliet att besvara ärendet.

Bordlades ärendet för formellt beslut vid nästkommande ordinarie sammanträde.

Sammanfattning av ärendet

Stadsbyggnadskontoret har upprättat ett planförslag för fastigheterna Yxan 4 och del av Södermalm 2:8. Syftet med planen är att möjliggöra bostäder, vårdboende och verksamheter samt att bekräfta befintlig verksamhet i Gubbhuset inom fastigheten Yxan 4. Den nya planen innebär även nya skyddsbestämmelser för kulturmiljön avseende Borgarhemmet och delar av naturstensmuraruna. Planen omfattar cirka 274 bostäder, varav 70 ska utgöras av vårdboende. Planområdet begränsas av Heleneborgsgatan i norr, Varvsgatan i väster och Högalidsgatan/Skinnarviksringen i söder. Planområdet har uppdelats i två delar där delområde A utgörs av området norr om Högalidsgatan (kvarter 1) fastigheten Yxan 4 och delområde B utgörs av området söder om Högalidsgatan (kvarter 2 och 3), del av fastigheten Södermalm 2:8.

För kvarter 1, delområde A innebär planförslaget att Gubbhuset (hus A) byggs om invändigt för seniorbostäder och att den befintliga kyrkoverksamheten bekräftas och bevaras. Ett nytt bostadshus (hus B) byggs för seniorbostäder och ett nytt bostadshus (hus C) byggs för kombinerat seniorbostäder samt vård- och omsorgsboende. Förslaget innebär att Enkehuset med länkbyggnaden rivs och att verksamheten flyttas till det nya hus C. En ny tillfart in i kvarteret skapas från Högalidsgatan och två underjordiska garage för bil- och cykelparkering, lokaler och teknikrum tillkommer. Hus A rymmer idag studentbostäder men återgår enligt förslaget till enbart seniorboende. De nya

bostadshusen (hus B och C) läggs i gatuliv och förutsätter rivning av stora delar av kvarterets omgivande naturstensmur. De nya byggnadsvolymerna gestaltas med utgångspunkt i formspråket från omgivande stenstadskvarter i fråga om höjd, indelning och kulörer. Hus B har en L-form som sträcker sig längs kvarterets hela sträckning längs Varvsgatans samt i en del mot Heleneborgsgatan. Huset har gestaltningsmässigt brutits upp i tre delar för att relatera till stenstadshusen på motstående gatusida, hushöjden föreslås bli sju våningsplan inkluderat en inredd takvåning. Byggnadshöjden trappas ner mot norr för att följa gatans topografi. Hus C placeras i kvarterets östra del mot Helenborgsgatan/Högalidsgatan. Även denna byggnadsvolym föreslås få sju våningsplan inkluderat en indragen takvåning. Takfotshöjden underordnar sig Borgarhemmets takfotshöjd. Mot Heleneborgsgatan delas även denna volym upp i tre delar med variationer i fasaduttryck som binds samman av en gemensam takfotshöjd.

Kvarter 2, delområde B föreslås rymma ett lamellhus i sex våningar som ersätter Kristinehovsgatans ramp. Ett underjordiskt garage för bil- och cykelparkering, lokaler och teknikrum tillkommer. Gestaltningsmässigt har byggnaden fått en 1930-talsinspirerad utformning avseende indelning, material och kulörer. Balkonger är utkragande och placeras både mot park och på husets gavlar. Husets sockelvåning är tydligt markerad och relaterar till murkrönets höjd och läge. I bottenvåningen mot Högalidsgatan finns bostäder i ett från marknivån upphöjt läge samt plats för en lokal. Garageinfarten placeras på husets östra gavel.

I kvarter 3, delområde B föreslås en friliggande byggnad anpassad till platsens topografi och Skinnarviksringens intilliggande stadsvillors volym och takfotshöjd. En mindre byggnad i ett våningsplan uppförs på förgårdsmark mot gatan.

Skönhetsrådet konstaterade att detaljplaneförslaget avser ett för Södermalm karaktäristiskt område med dramatiska branter, bergskärningar och naturstensmurar. Den kuperade topografins möte med 1800-talets rätvinkligna stadsplanering ger en unik miljö där det hårda arbete som det innebar att tämja Södermalms branter är tydligt avläsbart. Såväl stadsbildligt som kulturmiljömässigt har stenmurarnas kanjonlandskap ett oersättligt värde. Skönhetsrådet ansåg att murarna ska bevaras längs Högalidsgatan och Heleneborgsgatans östra del. Rådet avstyrkte därför planerna på hus C som får allvarligast konsekvenser för upplevelsen av stadspartiets idag så karaktäristiska utformning. Rådet konstaterade också att närmiljön försämras för de boende inom kvarteret Yxan om de gemensamma ytorna för utevistelse kraftigt minskar, något som bör värnas i det fortsatta planarbetet.

Rådet ansåg vidare att en rivning av Enkehuset kan accepteras liksom den förändring som det föreslagna bostadshus B innebär mot Varvsgatan och Heleneborgsgatans västra del. Byggnadsvolymen har utformats för att i höjd och gestaltning fungera med omkringliggande, befintlig bebyggelse och ansatsen bedömde rådet som god. Vidare arbete vad gäller detaljer och material bör naturligtvis följas upp såväl i det fortsatta planarbetet som i bygglovsskedet.

Söder om Högalidsgatan föreslås att Kristinehovsgatan avslutas med en vändplan i stället för att som idag ansluta till Högalidsgatan. I det smala område som idag utgörs av Kristinehovsgatans backe och naturstensmuren vid Högalidsgatan föreslås ett lamellhus innehållande bostäder. Även om huset till stor del förläggs på det som varit hårdgjord gatemark innebär förslaget ett stort intrång i naturmarken med stora träd och förkastningsbranten. Byggnaden har inte heller någon egentlig koppling till omkringliggande bebyggelsestruktur vilket gör att den kommer att uppfattas som främmande på platsen. Om hus C i kvarteret Yxans östra del utgår blir den föreslagna byggnaden än mer apart som tillägg i området. Rådet avstyrkte denna del av planförslaget.

Vid Skinnarviksringen föreslås en ytterligare byggnad som komplement till de befintliga och i storlek likartade byggnaderna. Skönhetsrådet ansåg att den föreslagna byggnaden kan bli ett bra avslut på gatans motiv av stadsvillor och att volymen väl faller in i den befintliga strukturen. Rådet tillstyrkte planförslaget i denna del.

Handlingar i ärendet

- SR 2021/245-6 Samrådsbrev
- SR 2021/245-17 Planbeskrivning
- SR 2021/245-16 Plankarta
- SR 2021/245-5 Solstudier Norra Högalid
- SR 2021/245-20 Naturvärdesinventering bilaga 1 Norra Högalid
- SR 2021/245-19 Naturvärdesinventering bilaga 2 Norra Högalid
- SR 2021/245-25 Kulturmiljötredning Norra Högalid
- SR 2021/245-26 Konsekvensanalys Kulturmiljö Norra Högalid
- SR 2021/245-18 Naturvärdesinventering Norra Högalid
- SR 2021/245-21 MUR utredning Norra Högalid
- SR 2021/245-30 Dagvattenutredning bilaga 1 Norra Högalid
- SR 2021/245-29 Dagvattenutredning bilaga 2 Norra Högalid
- SR 2021/245-28 Dagvattenutredning Norra Högalid
- SR 2021/245-27 Dagvattenutredning Primula
- SR 2021/245-24 Körspår parkering Brf Marmorn

- SR 2021/245-23 Markteknisk undersökning Borgerskapet
- SR 2021/245-15 PM Bergteknik Primula
- SR 2021/245-13 PM Dagvattenutredning Borgerskapet
- SR 2021/245-12 PM Inhyst nätstation Borgerskapet
- SR 2021/245-11 PM MUR utredning Norra Högalid
- SR 2021/245-10 PM Produktion bilaga 2 Primula
- SR 2021/245-9 PM Produktion Primula
- SR 2021/245-8 PM Produktion bilaga 1 Primula
- SR 2021/245-7 PM Trafik Norra Högalid
- SR 2021/245-4 Trafikbullerutredning Primula
- SR 2021/245-3 Trafikutredning Norra Högalid
- SR 2021/245-1.1 Planärende på samråd (2/2)
- SR 2021/245-22 Miljöteknisk markundersökning Borgerskapet
- SR 2021/245-14 PM Brandtekniskt Borgerskapet
- SR 2021/245-2 PM Buller Borgerskapet

§ 2

Tillåt inte rivning av den 100-åriga muren längs Heleneborgsgatan i kv Yxan 4

Upptogs till behandling inkommen skrivelse från privatperson.
SR 2021/286

Beslut

Beslöt rådet besvara ärendet med kopia på yttrande gällande §1.

Bordlades ärendet för formellt beslut vid nästkommande ordinarie sammanträde.

Handlingar i ärendet

- SR 2021/286-3.1 Yrkande betr byggplaner i kv Yxan 4, muren längs Heleneborgsgatan (2/2)
- SR 2021/286-3 Yrkande betr byggplaner i kv Yxan 4, muren längs Heleneborgsgatan (1/2)
- SR 2021/286-1 Tillåt inte rivning av den 100-åriga muren längs Heleneborgsgatan i kv Yxan 4

§ 3

Synpunkter på pågående plan dnr 2016-14530, Norra Högalid

Upptogs till behandling inkommen skrivelse från privatperson.
SR 2021/289

Beslut

Beslöt rådet besvara ärendet med kopia på yttrande gällande §1.

Bordlades ärendet för formellt beslut vid nästkommande ordinarie sammanträde.

Handlingar i ärendet

- SR 2021/289-1 Synpunkter på pågående plan dnr 2016-14530, Norra Högalid

§ 4**Program för City, revidering av tidigare förslag, 2017-06022**

Genom remiss hade stadsbyggnadskontoret begärt Skönhetsrådets yttrande över Program för City, revidering av tidigare förslag, 2017-06022. Martin Schröder, stadsbyggnadskontoret redogjorde för ärendet. Åsa Sjöstrand, stadsbyggnadskontoret, deltog via Skype.

SR 2021/275

Beslut

Beslöt Skönhetsrådet ställa sig positivt till programförslaget med erinran om komplettering av riktlinjer som bygger på analyser av stadsbild, genomförda förändringar och framtidens upplevelse av stadsmiljön.

Uppdrogs åt kansliet att besvara ärendet.

Bordlades ärendet för formellt beslut vid nästkommande ordinarie sammanträde.

Sammanfattning av ärendet

Program för Stockholms city är en revidering av det av kommunfullmäktige 2018 antagna Program för City. Fullmäktige har genom budgetuppdrag 2019 och 2020 efterfrågat ett omarbetat program med fokus på att utveckla stadsdelen till en grönskande, mer trygg stadsmiljö över dygnet där både fler bostäder och ett utvecklat nattliv ska rymmas i tidigare kontorsdominerade miljöer.

Skönhetsrådet behandlade det tidigare programförslaget 2017 och efterlyste då en grundlig revidering, framför allt för att komplettera programmet med en välavvägd reglering av stadsbilden i City gällande tillkommande höjder och volymer. Rådet efterfrågade också en analys av de senaste tre decenniernas stora förändringar av stadsdelen samt en analys av den framtida cityhandeln och de konsekvenser som nya köpmönster och efterfrågan av upplevelser får för stadens centrum. Rådet välkomnade att en revidering gjorts, men saknade alltså de efterfrågade analyserna. Rådet ansåg att dessa sedan 2017 blivit än mer aktuella att arbeta med för staden.

Nytt i det aktuella förslaget är att staden i City anser ”möjligheterna att bygga på höjden begränsade”. Rådet välkomnade denna skrivning men ansåg den vara för vag. Med en tydligare analys av vilka höjder som är tänkbara skulle en större förutsägbarhet skapas. Detta gäller inte minst i Västra City där den tidigare dalgången kommer däckas över. Här bör den befintliga höjden på

Bangårdsposten 2 inte överskridas. Den i programmet utpekade referenspunkten att ”Kungstornen ska fortsatt vara landmärken” bör förtydligas med plushöjder med den presenterade höjdkartan över nollplanet som bakgrund. Rådet ansåg vidare att den hittills utförda frimärksplaneringen som ofta enbart reglerat enstaka fastigheter behöver frångås. I kommande planarbeten bör grepp tas om hela kvarter eller stadspartier. Exempel på mindre lyckade projekt sedan 2017 är Hästen 21 och 22 där en enskild fastighetsägare tillåtits utöka exploateringsvolymen på kringliggande fastigheters bekostnad. Ytterligare ett exempel är Hästskon 12 där terrassmotivet som hela Sveavägens södra del bygger på tillåtits försvinna utan en tanke på vad det kommer innebära för resten av stadspartiet.

Sedan 1990-talet har stora förändringar genomförts i City. Vissa av de mänskliga kvaliteterna som gick förlorade under Norrmalmsregleringen har återskapats i form av mer levande bottenvåningar och vissa bostadsinslag. På andra platser har nya höjder tillåtits skugga de redan trånga gaturummen. Rådet ansåg att en analys av det passerade kvartssektorns förändringar vore mycket värdefull. Utifrån en sådan analys kan slutsatser dras för framtida utveckling av stadsdelen genom att utröna vad som fungerat väl och vad som blivit mindre bra. En viktig fråga i en sådan analys gäller hur ytterligare bostäder ska kunna ges utrymme i City och hur dessa kan vara synliga i gaturummet. En annan fråga är hur tidigare döda gaturum har återbefolkats och hur detta kan göras på fler platser och över dygnets timmar. En ytterligare fråga gäller återbruk av befintliga byggnader och möjligheten att programmera om dessa till mer generell användning.

En knäckfråga för City är hur stadsdelen kommer att användas i framtiden när mycket av den tidigare verksamheten i form av kontor och handel flyttat till andra platser. Sedan 2017 har inte minst Coronapandemin fungerat som accelerator av en redan pågående utveckling. Skönhetsrådet ansåg att programmet bör innehålla en tydligare viljeinriktning för funktionsblandning i Cityområdets alla delar, både handel, bostäder, kontor och hotell m.m. samt en tydligare vision för de offentliga rummens kvaliteter. Ett exempel är fredandet av Kungsträdgården från butiker, kopplingen mellan parken och Strömmen, samt den provisoriska Strömbrons avlägsnande. Ett annat exempel är hur alléplantering kan ge den hårdgjorda stadsdelen med grönska och skugga sommartid. Skönhetsrådet ansåg avslutningsvis att all utveckling av de offentliga rummen bör utgå från fotgängarens perspektiv och behovet av en trygg och varierad upplevelse i ögonhöjd.

Handlingar i ärendet

- SR 2021/275-2 Samrådsbrev
- SR 2021/275-5 Program för City samrådshandling

- SR 2021/275-1 Program för City, revidering av tidigare förslag, 2017-06022
- SR 2021/275-4 Protokollsutdrag 2018-02-22 § 15
- SR 2021/275-3 Samrådsredogörelse PUL

§ 5**Tranbodarne 11, på-/tillbyggnad av kontorsbyggnad,
2021-15391-575**

Genom remiss hade stadsbyggnadskontoret begärt Skönhetsrådets yttrande över Tranbodarne 11, på-/tillbyggnad av kontorsbyggnad, 2021-15391-575.
SR 2021/287

Beslut

Bordlades ärendet på handläggarens begäran.

Handlingar i ärendet

- SR 2021/287-7 Fasadritningar, 3 st
- SR 2021/287-8 Detaljritningar, 3 st
- SR 2021/287-9 Illustrationsbilaga
- SR 2021/287-5 Material- och kulörbeskrivning..
- SR 2021/287-4 Material- och kulörbeskrivning
- SR 2021/287-3 Sektionsritningar, 2 st
- SR 2021/287-6 Handlingsförteckning
- SR 2021/287-1.4 Situationsplan
- SR 2021/287-1.3 Planritningar 4 st
- SR 2021/287-10 Verksamhetsbeskrivning
- SR 2021/287-1.2 Remissbrev
- SR 2021/287-1.1 del 1 remiss dnr 2021-15391 Tranbodarne 11 (2/5)
- SR 2021/287-2 Ytterväggssektioner, fasadutsnitt, 3 st

Digitala signaturer

Detta dokument har signerats digitalt av följande personer

Namn	Datum
MONICA,HECTOR	2021-11-24
Magnus Henrik Erkki,Nerlund	2021-11-24
Inga Margareta,Varg	2021-11-24